

Станіслава МИРОНЮК,

доцент кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

На виконання норм закону та для забезпечення діяльності поліції, спрямованої на ефективний захист громадян, в стандарт підготовки поліцейського на сьогодні з ініціативи МВС України, Національної поліції та сприяння міжнародних партнерів впроваджено навчально-практичний курс «Домедична підготовка» в межах загальносвітової практичної підготовки поліцейських.

Дещо інше питання стосується тактичної медицини, стандарти якої дещо відрізняються від надання домедичної підготовки. Вони є значно вищими та потребують належного організаційно-правового забезпечення.

У Дніпровському державному університеті внутрішніх справ, як і в інших ЗВО МВС зі специфічними умовами навчання, з 2017 року на основі наявного національного законодавства та міжнародного досвіду, який базується на протоколах та рекомендаціях ТССС, які було адаптовано в ТЕСС (Tactical Emergency Casualty Care) для так званих «мілітарі» професій, що працюють в умовах міста (населеного пункту), в цивільних умовах, але обмежені часом, ресурсами та з ризиком для життя (тактичних умовах), було розроблено навчальну програму, яка викладається як розділ дисципліни «тактико-спеціальна підготовка» – тактична медицина за адаптованими протоколами ТЕСС. Для розуміння: ТССС (Tactical Combat Casualty Care) та ТЕСС (Tactical Emergency Casualty Care) – це дві дуже схожі концепції, призначені для надання допомоги пораненим особам у різних умовах. Хоча обидві системи мають схожу структуру та підходи, вони адаптовані до різних сценаріїв застосування. ТССС зосереджений на наданні допомоги в умовах бойових дій. Ключова особливість ТССС – це адаптація медичних процедур з урахуванням військово-тактичної обстановки. Протокол охоплює три основні етапи: допомогу під вогнем, допомогу на полі бою та тактичну евакуацію. Мета ТССС – мінімізувати смертність на полі бою, забезпечуючи пораненим належне лікування у критичні моменти. ТЕСС адаптує підходи ТССС до цивільних сценаріїв, таких як відповіді на терористичні атаки, стрілянина в громадських місцях, масові ДТП, природні катаклізми, інші надзвичайні ситуації. ТЕСС зосереджений на використанні тактичної медицини спеціалізованими цивільними бригадами екстреної допомоги та

рятувальниками-немедиками: поліцейськими, пожежниками тощо. Концепція включає гарантування безпеки на місці події, оцінку загроз, сортування, надання домедичної та екстреної медичної допомоги під час критичних ситуацій та евакуацію поранених. Основна відмінність між ТССС і ТЕСС полягає в їх зосередженні на відповідному оточенні (військовому або цивільному) та специфіці реагування на надзвичайні ситуації, і серед іншого – на правових дозволах та обмеженнях. Обидві системи підкреслюють важливість швидкого реагування, пріоритетності дій і гарантування безпеки як рятувальників, так і постраждалих [1; 2].

Враховуючи введення воєнного стану в Україні та зважаючи на високу ефективність, наразі рекомендовано навчання за протоколами ТССС для всіх військовослужбовців, працівників Національної поліції, Національної гвардії, ДСНС та медиків, які беруть участь у бойових діях, подоланнях наслідків ворожих атак, у тому числі несуть службу. Ключовим словом тут буде «рекомендовано». Тому для повного розуміння наявних проблем необхідно розібратися з такими поняттями як домедична допомога та тактична медицина (ТССС та ТЕСС), а також межі того, що може виконати особа, яка надає першу медичну допомогу, та на які дії вона має право, виходячи зі статусу, який вона має (вчитель, поліцейський, військовий, лікар). Це актуально, бо через недоліки в законодавстві, а подекуди і взагалі через відсутність врегулювання певних питань, в умовах воєнного стану та великої кількості постраждалих від агресії серед населення є попит на отримання знань, вмінь та навичок з домедичної допомоги. Певні кола осіб, розуміючи відсутність правового регулювання та стандартів з надання освітніх послуг в цій сфері, користуються цим, аби заробити кошти, при цьому не несуть відповідальності за надання неякісної або невідповідної послуги. Враховуючи, що на відміну від достатньо врегульованої законодавством підготовки з надання домедичної допомоги осіб, які не мають медичної освіти, в умовах відсутності затверджених законодавством України стандартів та розроблених курсів з «тактичної медицини», різними підрозділами Мінооборони та ЗСУ були затверджені різні документи щодо підготовки з «тактичної медицини», в тому числі застарілі, але все ще чинні, а також в процес навчання можуть бути введені «свої методики» та «свій досвід». Гостро стоїть питання щодо того, хто може навчати «тактичній медицині» та по який рівень (адже ТССС має 4 рівні навчання, два з яких – це підготовка бойових медиків з осіб, що мають медичну освіту).

Законодавець не забороняє отримати відповідні знання та навички з домедичної допомоги усім бажаючим та в разі необхідності застосувати свої вміння в межах отриманих знань та закону.

Стосовно тактичної медицини (ТССС) – то це надання допомоги на догоспітальному етапі, націлене передусім на усунення попереджуваних причин смерті, за принципами, що враховують загрозу від бойових дій чи активного стрільця. Тобто тактична домедична допомога пораненим у бою – це допомога

при травмах, отриманих під час воєнних дій, з допомогою обмежених засобів та у обмежений час, у зоні вогню (тобто у зоні ведення бою) чи тактичних умовах (коли загрозу нейтралізували), яку військовим надають військові чи військові медики. Для того, аби вивчити тактичну медицину, необхідно знати тактику дій за різних тактичних ситуацій та володіти вогнепальною зброєю. Цілями ТССС є завершити поставлене тактичне завдання та надати допомогу пораненому, запобігти додатковим травмам у військовослужбовців. У тактичній медицині пріоритетним є виконання тактичного завдання. В умовах бою бути бійцем-рятувальником – це вторинна функція.

Тактична медицина ТЕСС (тактична невідкладна допомога пораненим) – це варіант ТССС, адаптований для застосування основних надбань тактичної допомоги особами, які мають навички роботи зі зброєю та роботи в тактичних ситуаціях (активний стрілець, застосування іншого виду летальної зброї) або під час надзвичайних ситуацій, у цивільному житті для надання допомоги будь-яким постраждалим особам. Іншими словами, це робота підрозділів МВС під час виконання ними своїх обов'язків.

На сьогодні багато працівників Національної поліції працюють у воєнізованих підрозділах Департаменту поліції особливого призначення або в зведених загонах, де в першу чергу виконують бойові завдання. Також багато працівників поліції несуть службу на деокупованих територіях. Тобто виконують роботу, аналогічну військовій, тому зрозумілі надані рекомендації щодо навчання працівників поліції тактичній медицині за ТССС (який має 4 рівні навчання). Але не всі рівні ТССС вивчаються військовими і працівниками поліції. Має бути чітке розуміння того, що вивчають з тактичної медицини всі військові та працівники поліції, а що вивчають лише бойові медики (тобто особи, які мають медичну освіту та є бойовою одиницею).

Розглянемо перші два рівні, які існують за стандартами США та Канади.

Перший – ASM (All Service Members – усі військовослужбовці) – це базовий рівень тактичної допомоги, призначений для всіх військових. Основне тут – навчити надавати самодопомогу та першу допомогу пораненим під час обстрілу або іншої наявної загрози життю; тактично польовій допомозі (за акронімом M.A.R.C.H.(E): M (Massive bleeding) – масивна кровотеча; A (Airway Management) – управління дихальними шляхами; R (Respiration) – дихання, травма грудної клітини; C (Circulation) – циркуляція; H (Head injury/Hypothermia/Hypovolemia) – травма голови/гіпотермія/гіповолемія; E (Everything Else) – все інше переміщення/перенесення пораненого та допомога при евакуації). Також вивчається допомога при травмах голови, очей, при опіках та переломах, зонування та дії у відповідних зонах щодо надання домедичної допомоги та складати і правильно використовувати індивідуальну аптечку першої допомоги (IFAK - Individual First Aid Kit), яка має бути в кожного бійця.

Другий – CLS (Combat Lifesaver – боєць-рятувальник), проміжний рівень підготовки, створений для військових, щоб вони могли частково замінити

бойового медика до того, як пораненому зможуть надати кваліфіковану медичну допомогу. На цьому етапі боєць-рятівник вивчає та в подальшому зобов'язаний допомогти пораненим побратимам, а саме під час обстрілу вести вогонь у відповідь та зайняти чи знайти укриття; оглядати та допомагати пораненим за алгоритмом первинного огляду /MARCH/ та вторинного огляду /PAWS/ (знеболення, антибіотики, поранення, шинування), сортувати їх за необхідності; забезпечувати безпеку поранених, поки їх оглядають інші рятівники, готувати й забезпечувати їх евакуацію.

Розглянувши ці два рівні навчання тактичній медицині, стає зрозумілим, що освоїти її неможливо без навичок роботи у складі підрозділу, ведення бою, поводження зі зброєю, тобто без усього того, чого навчають військових та сьогодні, в умовах воєнного стану, – поліцейських в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. І відповідно, навчати, тобто бути інструктором з тактичної медицини.

Відповідно до вищезазначеного є впевненість, що існує нагальна потреба в створенні єдиних стандартів навчання з тактичної медицини та єдиних стандартів щодо інструкторів з тактичної медицини, створення стандартів для екіпірування працівників поліції, враховуючи потреби останніх при наданні самодопомоги та домедичної допомоги населенню. Доцільно здійснювати підготовку фахівців з тактичної медицини за рівнями, відповідно до потреб та виконання завдань під час тактичної підготовки для забезпечення спроможності службових та бойових підрозділів і окремих категорій громадян при центрах екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, навчальних тренінгових, кваліфікаційних центрах, вищих військових навчальних закладах, закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Інструкторами з тактичної медицини відповідно до рівнів можуть бути особи, які мають базові знання з тактико-спеціальної та вогневої підготовки (військові, працівники поліції – як діючі, так і ті, що пішли у відставку або комісовані за станом здоров'я), отримали свідоцтво або сертифікат інструктора з домедичної допомоги та/або мають медичну освіту (ця умова обов'язкова для інструктора з тактичної медицини для бойових медиків) та склали іспит на інструктора з тактичної медицини при центрах екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, навчальних тренінгових, кваліфікаційних центрах, вищих військових навчальних закладах, закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Список використаних джерел:

1. Що таке ТССС і чому їхні рекомендації важливі під час вибору медичних товарів? URL: <https://paramedic.ua/ua/o-nas> (дата звернення - 26.06.2024).
2. Концепція ТССС: що це, алгоритми надання допомоги. URL: <https://sich.ua/domedychna-dopomoha/kontseptsiia-tccc-shcho-tse-alhorytmy-nadannia-dopomohy/?srsltid=AfmBOoqsECm8mbdR64cJB81cE2Arp0oMDrjZWLogEvVSAWxe2AaFKEfS>. (дата звернення - 26.06.2024).